УДК 373.5:364.682.42-11-053.4

Расенчук С.П. *здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2-го року навчання спеціальності «Соціальна робота»,*
Власенко К.О. *к.пед. наук, доцент*
Національний унівесритет біоресурсів і природокористування України

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОФІЛАКТИКИ БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Заклади загальної середньої освіти виступають ключовим простором для реалізації соціально-педагогічних заходів, спрямованих на запобігання безпритульності серед підлітків. Вони мають потенціал стати осередком діяльності, спрямованої на утримання молоді від бездомності та забезпечення її соціального захисту.

Одним із основних напрямків такої роботи є організація соціально-психологічних тренінгів, які акцентують увагу на розвитку особистих якостей учнів, вдосконаленні їхніх комунікативних навичок і здатності адаптуватися до вимог суспільства. Такі тренінги сприяють збереженню позитивного самовідчуття, підвищенню самооцінки та ефективному вирішенню конфліктних ситуацій.

Крім цього, важливим аспектом є формування програм кар’єрного консультування, завдяки яким школа може стати центром отримання інформації про можливі професійні траєкторії та важливість освіти для майбутнього успіху. Це, в свою чергу, допоможе уникнути ситуацій безробіття та втрати життєвої мети серед учнів.

Організація позаурочної діяльності та участі в гуртках відіграє вагому роль у запобіганні безпритульності серед підлітків. Залучення учнів до спортивних секцій, творчих студій, мистецьких об’єднань чи інших форм дозвілля сприяє розвитку їхніх інтересів, формуванню соціально значущих навичок та відчуттю власної цінності й належності до колективу.

Ще одним важливим напрямом є проведення індивідуальних бесід та консультацій, які допомагають виявити особистісні труднощі, з якими стикається той чи інший учень, і забезпечити йому своєчасну психологічну чи соціальну підтримку. Усі вищезгадані методи роботи в межах закладу загальної середньої освіти створюють основу для ефективної профілактики безпритульності. Вони дозволяють формувати у молоді стійкі соціальні орієнтири, сприяють їхній інтеграції в суспільство та запобігають відчуженню й дезадаптації.

Для результативного впровадження таких заходів важливо формувати позитивний мікроклімат у шкільному середовищі, заохочуючи учнів до активної участі в різноманітних ініціативах та програмах. Залучення інтерактивних форм навчання, проведення форумів, тематичних зустрічей і відкритих дискусій створює простір для живого діалогу та більш глибокого залучення підлітків до спільної діяльності.

Не менш значущим є урахування індивідуальних особливостей кожного школяра. Постійне відстеження їхнього емоційного стану, соціальної поведінки та взаємин у колективі дозволяє вчасно виявити потенційні ризики та надати необхідну підтримку.

Окрему увагу слід приділяти розвитку систем соціально-психологічної допомоги в школі. Згідно з дослідженням Сміта та Брауна, індивідуальна підтримка з боку педагогів і регулярне проведення групових занять позитивно впливають на адаптацію учнів до освітнього середовища та значно знижують ризик виникнення проблеми безпритульності [2, с. 78–89].

Для ефективної профілактики безпритульності серед підлітків необхідно забезпечити міждисциплінарну співпрацю між різними учасниками освітнього та соціального процесу — зокрема, батьками, педагогами, фахівцями соціальної сфери та іншими зацікавленими сторонами. Такий підхід дозволяє розробляти багатокомпонентні ініціативи, які комплексно охоплюють потреби молоді та сприяють зміцненню їхнього соціального захисту.

Освітні установи, зокрема школи, відіграють важливу роль у реалізації профілактичних програм. Саме вони мають потенціал стати платформою для запобігання соціальній ізоляції підлітків. Згідно з даними дослідження Міллера і Смітсона, активне залучення школярів до позашкільних ініціатив — таких як творчі об’єднання, спортивні гуртки та інші види дозвілля — сприяє підвищенню рівня їхньої соціальної інтеграції та значно зменшує ризики розвитку маргіналізації й подальшого опинення на вулиці [1, с. 45–58].

Особливу увагу в попередженні безпритульності серед підлітків слід приділити сімейному середовищу. Саме родина є першим осередком соціалізації, де закладаються базові цінності, моделі поведінки та навички взаємодії з оточенням. Відповідно, підтримка батьків у їх виховній функції має бути пріоритетом: необхідно надавати їм необхідні знання, консультації та ресурси, що допоможуть усвідомити їхню важливу роль у житті дитини та забезпечити належний нагляд, емоційний контакт і стабільність у родинних стосунках.

Ефективне попередження безпритульності серед підлітків вимагає цілісного підходу та координації дій між усіма учасниками процесу – освітніми установами, родинами, державними органами та громадськими об'єднаннями. Тільки завдяки об’єднанню зусиль і залученню широкого спектру ресурсів можливо створити безпечне та підтримуюче середовище, яке сприятиме гармонійному розвитку молоді та знизить ймовірність опинитися на вулиці.

Важливу роль у цьому процесі відіграють соціальні сервіси й програми, які мають бути доступними для підлітків. Наявність допомоги у вигляді соціального супроводу, психологічного консультування та підтримки у складних життєвих ситуаціях може стати ключовим фактором збереження життєвої стабільності та емоційного благополуччя юнаків і дівчат.

Окремо слід акцентувати на необхідності запобігання девіантній поведінці серед підлітків, зокрема вживанню психоактивних речовин, агресивним проявам, а також дефіциту соціальних навичок. Реалізація спеціальних профілактичних ініціатив, орієнтованих на усунення цих загроз, допоможе не лише зменшити ризик соціального виключення, а й посилити потенціал молоді для повноцінної інтеграції у суспільне життя.

Список використаних джерел:

1. Біркун, М. (2019). Психологічні аспекти адаптації безпритульних підлітків. Психологічний журнал, 4, 78-84.
2. Струков, В. (2017). Сучасні підходи до соціально-педагогічної роботи з безпритульною молоддю. Соціальна робота, 3, 40-45.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет аграрного менеджменту
(кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту)
Гуманітарно-педагогічний факультет
(кафедри соціальної роботи та реабілітації)
Purdue University (USA)
Fater Academy of India (India)
Національний університет «Запорізька політехніка»
НТУ «Дніпровська політехніка»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, АСПІРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ «РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ»

15-16 квітня 2025 р.
Київ, онлайн, Zoom

Роль молоді у розвитку АПК України [Електронний ресурс]**:** зб. матеріалів IX міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 квітня 2025 р.). Київ: НУБіП України, 2025. 362 с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОВЕДЕНА В РАМКАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРОЄКТУ МОДУЛЬ ЖАНА МОНЕ «ПРАКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ІНКЛЮЗІЇ В ЄС» ЗА ПІДТРИМКИ ЕРАЗМУС+, 101127466 – EPSEI – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету аграрного менеджменту (протокол № 11 від 19 травня 2025 року)

Збірник укладено за матеріалами IX міжнародної науково-практичної конференції «Роль молоді у розвитку АПК України». Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямами роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

The collection is based on the materials of the V International Scientific and Practical Conference "The Role of Youth in the Development of AIC of Ukraine", conducted by the Faculty of Agrarian Management and the Faculty of Humanities and Education of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. The content of the sections is synchronized with the main directions of the conference.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова); Дєліні М.М., д. екон. наук, професор; Прушківська Е. В., д. екон. наук, професор; Сопівник І.В., д. пед. наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи та реабілітації; Супрун Д.М., д. пед. наук, професор; Осадченко І.І., д. пед. наук, професор; Власенко Т.О, к. екон. наук, доцент, звідувач кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту; Алексеєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Гаврилюк В.П. к.екон. наук, доцент; Дергач А.В., к.наук з держ. упр., доцент; Лобунець Т.В., к. екон. наук, доцент; Чемодуров О.М., к. екон. наук, доцент; Юзба В.О. к. екон. наук, доцент; Прохорчук О.М., к. пед. наук, доцент; Тілікіна Н.В., к. екон.наук, доцент; Мовчун С.В., к.екон.наук; Власенко К.О., к.пед.наук; Голєва М.С.,PhD, асистент; Будегай В.А., асистент; Кендус Д.І., асистент.

Тези доповідей подано в авторській редакції.
Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.
Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

© НУБіП України,
2025 © Автори, 2025